

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties (BZK)
Mw. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
11 oktober 2018
Ons kenmerk
TLD/U201800823
Bijlage(n)
-

Onderwerp

VNG-reactie Plan van Aanpak Versterking Lokale Democratie en
Bestuur

Geachte mevrouw Ollongren,

Met waardering heeft de VNG kennis genomen van het Plan van Aanpak Versterking Lokale Democratie en Bestuur. Wij erkennen het belang van vernieuwing en versterking van de lokale democratie en zijn verheugd met de aankondiging van het nieuwe Samenwerkingsprogramma Democratie in Actie. We herkennen ook de drie lijnen die de Minister schetst: 1) verbindingen tussen inwoners en bestuur, 2) ondersteuning en toerusting volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren en 3) weerbaarheid van de lokale democratie. We ondersteunen de voorgenomen maatregelen binnen lijn 2 en 3 en vragen vooral extra aandacht voor acties binnen de eerste lijn.

Urgentie

De minister heeft het over "de noodzaak om de lokale democratie en het lokaal bestuur te versterken". Wij ondersteunen dat volledig. Ondanks dat het met de democratie in Nederland in het algemeen best goed gaat, ziet de VNG al langere tijd dat de lokale democratie op belangrijke punten onder druk staat. In het advies Op weg naar een meervoudige democratie, geformuleerd door de VNG-Commissie Toekomstgericht lokaal bestuur onder voorzitterschap van Wim van de Donk (een commissie waarvan overigens de huidige minister van BZK als wethouder van Amsterdam lid was), is die urgentie reeds scherp verwoord. Het advies uit 2016 spreekt over "scherpe vouwlijnen in onze samenleving, die een wezenlijke bedreiging vormen voor het behoud van onze democratische waarden en de effectiviteit en het gezag van de overheid. Er is sprake van scherpe verdeeldheid, groeiend maatschappelijk onbehagen, er zijn rauwe vormen van protest en mensen die teleurgesteld, soms boos, soms onverschillig, afhaken. Bijvoorbeeld bij het debat over het vluchtelingenvraagstuk komt dit duidelijk naar voren". Om stabiliteit in de samenleving te

heroveren, is volgens de commissie een fundamentele en radicale versterking van het vermogen tot verbinding en consensusvorming nodig. Dit is een hartenkreet vanuit het hart van de democratie.

Lokale samenleving centraal

In de TK-brief staat dat lokale democratie primair een zaak van gemeenten is. De gemeente is aan zet. Er gebeurt enorm veel in de steden en dorpen, op het scherpst van de snede en met vallen en opstaan. Primair uitgangspunt moet dan zijn dat te ondersteunen en mogelijk te maken. Dus let op met een programma vol pilots, experimenten en proeftuinen die in Den Haag zijn bedacht. Niet top-down maar vooral bottom-up, ondersteunend.

VNG heeft als uitgangspunt dat de democratie begint bij de inwoners, de lokale gemeenschap, en dat het bestuur zich altijd de vraag moet stellen hoe het kan bijdragen aan de samenhang in de gemeenschap. Niet het bestuurlijk systeem, maar de vraagstukken van mensen in steden, dorpen en wijken moeten centraal staan. In dat opzicht lijken we een iets ander perspectief te hanteren dan de minister die aangeeft dat ze vooral wil inzetten op het beter in positie brengen van de mensen (met name politieke ambtsdragers) in de democratie. Dat is zeker van belang, maar het gaat ook over het delen van zeggenschap en eigenaarschap, over de betrokkenheid van het bestuur bij de inwoners. Een goede verbinding tussen bestuur en inwoners komt van twee kanten.

Verbreding

De bovengenoemde urgentie zien we slechts gedeeltelijk terug in de TK-brief. De minister hanteert een meer instrumenteel kader: versterking is "noodzakelijk in het licht van onder andere de decentralisaties in het sociaal domein, de invoering van de Omgevingswet, de energietransitie en de overgang naar aardgasvrije wijken" (blz. 1). Wij onderschrijven de insteek om bij de versterking van lokale democratie te werken vanuit de lokale maatschappelijke opgave. De onderwerpen die genoemd worden richten zich echter alleen op dossiers binnen het ministerie van BZK. Zou het niet logisch zijn om bijvoorbeeld de maatschappelijke opgaven in het kader van het Interbestuurlijk Programma als uitgangspunt te nemen? Of de maatschappelijke opgaven in de lokale praktijk, op basis van de collegeprogramma's van de nieuwe gemeentebesturen.

Verdieping in uitwerking

Een Plan van Aanpak Versterking Lokale Democratie en Bestuur maken we niet elke dag en is enorm belangrijk. Met zijn allen kunnen we hier iets heel moois van maken dat ook goed aansluit bij de ambities van de nieuwe gemeentebesturen. Dit programma is van, voor en door gemeenten en gaat alleen werken als de uitwerking en implementatie echt in de regio en bij het lokaal bestuur wordt gelegd. Laat gemeenten en gemeentelijke partijen zélf aangeven op welke thema's ze ondersteuning nodig hebben en ontwerp samen met hen het programma. Want uiteindelijk gaat het niet om een mooie brief maar om de uitwerking in concrete acties, lokale acties. Bijzondere aandacht vragen we daarbij voor de thema's regionale democratie, kernen/dorps/wijkdemocratie en de rechtspositionele ondersteuning van politieke ambtsdragers.

Tot slot

Wij danken de minister voor deze brief en we willen nogmaals benadrukken dat de VNG blij is met de aandacht voor vernieuwing en versterking van lokale democratie. Uit het Plan van Aanpak spreekt een forse ambitie. Wij delen die ambitie. Dit is een onderwerp waar vrijwel alle gemeenten mee bezig zijn. Ondersteuning vanuit BZK is daarbij zeer welkom.

In deze brief hebben we een aantal accenten aangegeven die voor de VNG van belang zijn, met name over de verbinding tussen inwoners en bestuur. We eindigen graag met een positieve intentie. De VNG wil bij de uitvoering van de plannen de komende jaren van harte samenwerken met BZK, de beroepsverenigingen en andere partijen.

Met vriendelijke groet,
namens de VNG,

Jantine Kriens
Algemeen directeur VNG